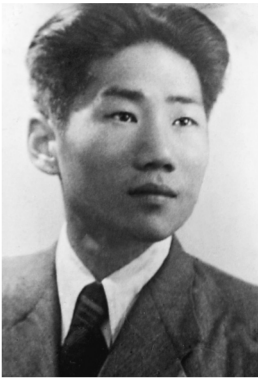

ماۋ انىڭ:

ئومىرى ارقىلى سەنىمىدى قورعادى

ماۋ انىڭنىڭ سۈرەتى.

□ شىنخۇا اگەنتىىكى تاراتقان

شىنخۇا اگەنتىتىگىنىڭ ئىشلەش-سى شۋاي ساي خۇنانىڭ شاۋشان قالاسى شاۋشان قۇرباندار قابىرستاندىغىنا ماۋ زىدۇڭنىڭ يىاڭ كايجۇي، ماۋ زىمىن، ماۋ زىنان، ماۋ زىجيان، ماۋ انىڭ، ماۋ چۈشۇڭ قاتارلى 6 جان اشىر - جاقىننىڭ مىسى ەمۇ-سىنى قوبىلغان. ۴از رەتكىسى چېڭھېڭ كەزىندە، قۇربانداردى ەسكە الۋ كۇنىندە شاۋشان قالاسىندىكى كادىرلار مەن بۇقاراز وسى ارادا ەسكە الۋ قىمىلدىن وتكىزىپ، قۇربانداردىڭ مىسى ەمۇسىندىنلىك الدىنا قۇرمەتپەن كۇل شارباقى قويدى. شاۋشان قالاسى قۇرباندار قابىرستاندىغىن باسقارۋ ورنىنىڭ جاۋابىتىسى خۇ اييۋان تىلشىگە بىلاي دەدى: “۴از جىلى كوپىتەگەن پارتىيالى كادىرلار مەن وقتىشۇ - وقۇشلار وزدىكتەرىنەن وسى اراعا كەلىپ ماۋ انىڭ قاتارلى توڭگەرىستىك قۇربانداردى ەسكە ەتۇسىرىپ، ازا ەيلىدىرىپ، توڭگەرىستىك ەداستۇرلى تارىبە قاپلىدايدى.”

□ شىنخۇا اگەنتىتىگىنىڭ تىلشىلەشى رى ليۇ جىمەي، گاۋ يۇيجياۋ

”ساقا بانجاڭ خۇاڭ جيجۇاڭنىڭ مىسى ەمۇسىنى الدىندا، مەن ايپىندى سەرت بەرەمەن: قاھارمان تۇين بىيىك ۇستاپ، قاھارمان رۇخىن جالعاستىرمان؛ قۇنىتىلىق. پىەن، قاجىرلىلقىپەن جانتىغىپ، نىسلغان نەىر جەنتلىدىرەمەن...“ جۇقتا پاراشوتشى اسكەرلەر بەلگە-لى لۇينىڭ بارلىق جاڭغا اسكەرلە.

رى قاتارغا تىۋرىپ، ەرەكشە قاھارمان خۇاڭ جيجۇاڭنىڭ مىسى ەمۇسىنى الدىندا ايپىندى سەرت بەردى.

1962 - جىلى خۇاڭ جيجۇاڭ قۇربان بولغاندىغىنىڭ 10 جىلدىغىن ەسكە ەتۇسىرۇ ەۇشىن، خۇاڭ جيجۇاڭنىڭ اناسى مەن جاۋنىڭغەر سەرىكتەرىنىڭ ەسكە الۋى بوپنىشا، جەزىدەن قۇيۇ ارقىلى وسى كەۋدە ەمۇسىنى جاسالدى. ۇستىرتكە شىعا-رىلدى، ارالعا ەتۇسىرىلدى، قۇبا تۇزگە ايارىلدى... خۇاڭ جيجۇاڭنىڭ مىسى ەمۇسىنى اسكەرىي ەبولمىڭ ”بارلىق ۋاقىتتا سوعىسقا دايمىن بولۇ،

ماۋ انىڭ، 1922 - جىلى خۇنان ولكەسىنىڭ چاڭشا قالاسىندا تۇعان. 8 جاسىندا شەشەسى يىاڭ كايجۇي تۇقتىندالىپ تۇرمەگە قامالادى، ماۋ انىڭ دە تۇرمەگە قامالادى. يىاڭ كايجۇي قۇربان بولغاننان كەيىن، استىرتىن پارتيا ۇيىمى ماۋ انىڭ مەن ەكى ەنىسسىن شاڭ-حايىعا كەلىپ ورنالاستىرادى. كەيىن استىرتىن پارتيا ۇيىمى بۇ-لىنىۋگە ۇشىراغاندىعى سەبەپتى ماۋ انىڭ اعا - نىلنەر سەرگەلدەش-گە تۇسەدى. ول شاكىرت بولسىپ كوردى، قوقسىق تەرىپ تە كوردى، گازەت ساتتى، جاباۋ اربا دا سۇيرەدى.

1936 - جىلى ماۋ انىڭ سوۋەت وداعىنا وقۇعا جىبەرىلەدى. العاشىندا اسكەرىي - اكىمشە-لىك مەكتەپىندە جانە اسكەرىي سىتەر شۇەيۋانىندە دا وقىدى، كەيىن سوۋەت وداعىنىڭ وتان قورعاۋ سوعىسىنا قاتناسادى، كەزىندە جايڭمىر-شا جاۋعان وققا قاراماي، ەۆروپا سوعىسى مايدا-نىنىدا اينالا ۇرىسى سالادى. 1946 - جىلى

خۇاڭ جيجۇاڭ:

باسىن ەباي تىڭىپ مىلتىقتىڭ اۋزىن توسقان قۇرش جاۋنىڭغەر

بارلىق ەڭىرگە جەتۇ” ساپارپەمەن بىرگە وتانىمىزدىڭ بايتىاق دالاسىن تۇگەل ارالادى، خۇاڭ جيجۇاڭ رۇخى دا سان ۇرپىاق كوماندىر - جاۋنىڭغەرلەردىڭ رۇحانى ارقاۋىنا اينالدى. خۇاڭ جيجۇاڭ سىچۇان ولكە-سى جۇڭجياڭ ۋدانىنىان، 1931 - جىلى 1 - ايدىڭ 8 - كۇنى كەدەي شارۋا وتباسىندا دۇنيەگە كەلگەن. 1951 - جىلى 3 - ايدا جۇڭگو خالىق ەرىكتىلەر ارمىياسىنا قاتناسىپ، ەرىك-تىلەر ارمىياسى 15 - جۇن 45 - شى 135 - تۇان 2 - ىڭ 6 - لىيانىنىڭ جاۋنىڭغرى بولادى، سو-ڭنان اسكەرىي بولىمگە ىلەسىپ چاۋشيان سوعىسى مايدانىنا اتتانادى.

اناسىنا جازعان خاتىندا خۇاڭ جيجۇاڭ ەسوز-سىز جاۋدى جويىپ، ەڭبەك ەسىڭىرىپ، وتباسىنداعىلار ەۇشىن، وتان ۇشىن داڭقى اپەرتىندىتىگىن بىلدىرگەن.

1952 - جىلى 10 - ايدا شاڭگاڭلىڭ شايقاسى باستالادى. شاڭگاڭلىڭ جاۋشياننىڭ ورتا بولىگىندە-گى ۇشىڭشان تاۋىندا، ەرىكتىلەر ارمىياسى ورتاڭغى شەينىڭ قاقپاسى بولاتىن، سونداي- اق جاۋدىڭ

لەي فىڭ:

وشپەس رۇحانى ەسكەرتكىش

ەزگىسىنە ۇشراپ، جەتى جاسقا تولباي جەتىم قالادى“. لەي فىڭ ەسكەرتكىش ساراينىڭ ەتۇسىندەمدرۇشىسى مېن يۇينىڭ تىلشىگە 1949 - جىلى خۇنان ازات بولغاننان كەيىن، لەي فىڭنىڭ پارتيا مەن ۇكەپتتىڭ قامقورلىغىندا مەكتەپكە ەتۇسىپ، وقۇ وقىپ، كوممۇنىستىك جاستار وداعىنا مۇشە بولغاندىغىن ايىتتى.

1956 - جىلى باستاۋىش مەكتەپ بىستىرگەننەن كەيىن، لەي فىڭ جيانجىياتاڭ ەۋندىرىسى دۇپىندە ۋىل شارۋاشلىق وندىرىسىنە قاتناسىپ، ەسەپشى، ۋىلدىق ۇكە-مەتتىڭ خابارشىسىنان ۋاداندىق پارتكومنىڭ ۇكە-مەت قىزمەتكەرى جانە تۇانشانخۇ ەگىسى الاڭ-نىڭ ترانكتورشىسى بولسى جەتىلەدى. 1958 - جىلى لەي فىڭ ”وتانىمىزدىڭ ەڭ اڭ-بىندى دىنىنە“ ات سالىسۇعا بەل بۇيىپ، تايىسال-جاستان قىزمەت ورتاسى مەن كلىمات شارىت - جاعدايى وتە جايىسىز لياۋنيڭنىڭ انگاڭنانا كەلىپ قىزمەت سىتەپ، شاكىرت بولۇدان باستاپ

خۇاڭ جيجۇاڭنىڭ سۈرەتى.

□ شىنخۇا اگەنتىىكى تاراتقان

100 جىلدىق كۇرەس جولىندا جاڭا ساپارغا اتتالماقتى - اپىڭگىلى قاپىرلىكتەرىلەر

1950 - جىلى 11 - ايدىڭ 25 - كۇنى تۇستەن بۇرىن امەرىكا ۋە ارمىياسىنىڭ بومبىلاۋىشى ۇشا-عى كەنەت ەرىكتىلەر ارمىياسى قولباسشلىق شىتا-بىنىڭ كەڭىستىگىنە تاپاپ، نەشە ونداعان قاتىدەرىلغان بەنزىن بومبىسىن تاستايدى. سوعىسى جۇرگىزۇ كەڭىسەسىندە قارىبالاس قىزمەت سىتەپ وتىرعان ماۋ انىڭ 28 جاسىندا ەرىلكەپەن قۇربان بولادى.

ماۋ زىدۇڭ ماۋ انىڭنىڭ قۇربان بولغان حا-بارىن ەستىگەننەن كەيىن، ۇلىنىڭ قازاسىنا قايغىرا وتىرىپ باسەڭ عانا بىلاي دەيدى: ”سوعىسى بولغان سوڭ ەولم - ەجىتىم بولادى. جۇڭگو خالىق ەرىكتىلەر ارمىياسىدا سونشاما كوپ قول-باسى - جاۋنىڭغەرلەر ەمىرلەردىن ارنادى، ولار داڭقپەن قۇربان بولدى. انىڭ ەبىر قاراپايمىم جاۋنىڭغەر، مەنىڭ ۇلم ەكەن دەپ ۇلكەن ەسى رەتىندە قاراۋلارنىڭا بولمايدى“. بۇل ماۋ زىدۇڭ وتباسىنىڭ جۇڭگو خالىقنىڭ توڭگەرىسى سىتە-رى ەۇشىن عۇمىردىن ارىناعان 6 - تۇسقانى ەدى.

چاۋشياننىڭ پىيغان نانداۋ خۇيساڭ ايماعىندا-عى جۇڭگو خالىق ەرىكتىلەر ارمىياسى قۇرباندار قابىرستاندىغىنىڭ شىنىندە ەبىر مەتىر بىيىكتەگى گرانىت تاسى قابىر الدىنا تۇرعىزىلپتى، وڭ بەتىندە ”ماۋ انىڭ قۇربانىڭ قابىرى“ دەپ ويىلىپ جا-زىلغان: ارتقى بەتىنە ”ماۋ انىڭ جولداسىنىڭ مە-

جەر باۋدىرلاپ العا ىلگەرلەيمىدى.

جاۋدىڭ وت كۇشىنە نەبارى 10 مەتىرگە جەتپەيتىن ارالىق قالدى! خۇاڭ جيجۇاڭ جاۋعا گرانات لاقىتىرادى، الايدا اتىس ورنى وتە ۇلكەن بولغاندىقتان چارتىسىن عانا قىيراتىنادى، قىيراتىلىپلا-غان پۇلەممەد شالا قىيراتىلغان اتىسى اۋزىنان قايتا شىغىپ، ەرىكتىلەر ارمىياسىنىڭ اتوبىلاۋى تاغى كە-دەرىگىگە ۇشرايدى.

وسى ساتتە، ەبىرتالايى جەرى جارالانغان خۇاڭ جيجۇاڭ دەنەسىن قىسايىتىپ، باۋدىرلاي جىلجىپ بەكىنىستىڭ قالتارىسىنا بارادى دا دەنە-سىن العا قاراي سوزىپ، ەكپىنمەن ۇمتىلىپ بارىپ كەۋدەسىمەن جاۋدىڭ وق بوراپ تۇرعان مىلتەدە-نىڭ اۋزىن توسىپ، نەبارى 21 جاسىندا ەرىلكىپەن قۇربان بولادى. ”جاۋ پۇلەمدەنىڭ ەۇنى لەزدە ەوشى“، - دەيدى خۇاڭ جيجۇاڭنىڭ قۇربان بولغاندىغىن ەوز كوزىمەن كورىگەن، كەزىندەگى ەرىكتىلەر ارمىياسى 15 - جۇن 45 - شىى 135 - تۇان 82 - مىنومەتسىلەر لىيانىڭ جەنەكشىسى گاۋ جىيۇن ەسكە السىپ. جاۋنىڭغەر سەرىكتەسىرى ”خۇاڭ جيجۇاڭ ەۇشىن كەك الايىق“ دەپ ۇراندانا لاپ قويىپ، شو-قىنى ەپ - ساتتە تارتىپ الادى.

سوعىستان كەيىن، ەرىكتىلەر ارمىياسىنىڭ باس شتابى وعان ەرەكشە ەڭبەك جازىپ، ”ەرەكشە قا-ھارمان“ داڭقى اتاعىن تولقنقاپ بەردەدى. ”خۇاڭ جيجۇاڭ!“ ”بار!“

كەنى خۇنان ولكەسى شياڭتان ۋدانى شاۋشانچۇڭغى، جۇڭگو خالىقنىڭ كوسەمى ماۋ زىدۇڭ جولداسىنىڭ ۇلكەن ۇلى. 1950 - جىلى 11 - ايدىڭ 25 - كۇنى امەرىكا جىھانگەرلىگىنە قارسى تۇرىپ، چاۋشيانعا كوهەكتەسۇ سوعىسىندا ەرلىكپەن قۇربان بولدى. ماۋ انىڭ جولداسىنىڭ وتانىشلىدىق جانە ىنتەر-نانتىسيونالدىق رۇخى جاس ۇرپاقتاردى ماڭگى تارىپىلەيدى جانە جىگەرلەندىرەدى. ماۋ انىڭ قۇربان ماڭگى جاسايدى!، - دەپ ويىلىپ جازىلغان.

2009 - جىلى ماۋ انىڭ ”جاڭا جۇڭگو قۇ-رىلغاننان بەرى جۇڭگونى اسەرلەندىرگەن 100 تۇلعا“ بولپ تاڭدالىپ، ”ەك ارداقتى كۇرەسكەر“ اتاعىنا يە بولدى. شاۋشاندا ماۋ انىڭنىڭ خىكايىا-سىن جۇرت تۇگەل بىلەدى. شياڭتان قالاسىنىڭ جەىرگىلىكىتى تارىخ - شەجىرە زەرەتتەۋشىسى حى گىجىن تەبىرىنە نەبارى بىلاي دەدى: ”بۇيرىسى نەگە مەكەننەن عانا توپىراق، ەمىردە مىناۋ تاۋ كوپ - قوي جاسىل جامىلغان. ماۋ زىدۇڭنىڭ ۇلكەن ۇلى بولغان ماۋ انىڭ ەومىرى ارقىلى سەنىم-دى قورعادى، خالىققا بارنىشا ادال، بارنىشا مەپىرىمە-دى بولسىپ، ەبىر ۇزدىك توڭگەرىستىك جاۋنىڭغەر بولپ ەرچەتتى. ماۋ انىڭ ۋىلداستارمىزدىڭ ماقتا-لىشى، ەبىز ونىڭ بوپىنان توڭگەرىستىك قاھارماندەدىق پەن مۇراتشىلىدىقتى كوردىك.“

(شىنخۇا اگەنتىتىگىنىڭ 5 - ايدىڭ 25 - كۇنى چاڭشادان بەرگەن خابارى)

بىۇل خۇاڭ جيجۇاڭ كوزى تىرىسىندە تۇرعان لىياننىڭ ۴از كۇنى كەشكى دادەدىلى جوقتا-ماسى، ۴از جولى خۇاڭ جيجۇاڭنىڭ اتى اتالغاندا بۇكىل لىياندەگى كوماندىر - جاۋنىڭغەرلەر بىر كە-كى داۋىسىپەن ”بار“ دەپ جاۋاپ قاتىپ، قاھار-مانعا قۇرمەت بىلدىردى.

”قاھارماننىڭ رۇخى باستان - اياتى بزىگە جول نۇسقاپ كەلەدى، بارلىغىمىز خۇاڭ جيجۇاڭنىڭ مۇرا-گەرلەرىمىز، بارلىق مىندەتتى ورنىنداۋعا، سۇعا-ناقىتق جاساعان بارلىق جاۋدى جويۇعا سەنىمە-مىز بار، قۇانتىمىز جەتەدى“، - دەدى خۇاڭ جيجۇاڭ كوزى تىرىسىندە تۇرعان اسكەرىي ەبولمىڭ جىڭيۇى ۋاڭ جىگو.

تالاي جىلدىان بەرى خۇاڭ جيجۇاڭ كوزى تىرىسىندە تۇرعان لىيان باستان - اياتق ەتۇرلى شۇعىل، قىيىن، حاۋىپتى، ۋىر مىندەتتەر الدىندا اتويشى بولسىپ، ەمىرۋالايى الدا ەجۇرىپ، ۋە ارمىيا-سى جاعىنان ”پاراشوتشى اسكەرلەر ۇلگىلى 6 - لىيانى“، ”تاسقىنعا قارسى اتتانىپ، قاتىردەن اراشا-لاۋدامى ۋانگاىرد لىيان“، ”خۇاڭ جيجۇاڭ قاھار-مان لىيانى“ داڭقتى اتاققارى بەرىلىپ، ورتالىق اسكەرىي سىتەر كومىتەتى جاعىنان ”ۇلگىلى پارا-شوتشى اسكەرلەر لىيانى“ داڭقى اتاعى بەرىلەدى، داڭقپەن 4 رەت كوللەكتىۋ 1 - دارەجەلى ەڭبەك، 12 رەت 2 - دارەجەلى ەڭبەك، 21 رەت 3 - دارە-جەلى ەڭبەك سىڭرەدى.

(شىنخۇا اگەنتىتىگىنىڭ 5 - ايدىڭ 25 - كۇنى بەيجيڭنەن بەرگەن خابارى)

ات بەردى. 1963 - جىلى 3 - ايدىڭ 5 - كۇنى ماۋ زىدۇڭ لەي فىڭعا ”لەي فىڭ جولداسىتان ۇيرەنەيىك“ دەگەن ارناۋ ەسوز جازدى. 2009 - جىلى لەي فىڭ ”جاڭا جۇڭگو قۇرىلغاننان بەرى جۇڭگونى اسەرلەندىرگەن 100 تۇلعا“ بولسىپ تاڭدالدى. بۇل كۇندەرى لەي فىڭ بۇكىل ارمىيدا سۇرەتى لىلىنەتتىن 10 قاھارمان ۇل-گىنىڭ ەبرى.

مېن يۇينىڭ بىلاي دەدى: ”نەبارى 22 جىلدىق عۇمىرىندا، لەي فىڭ قاراماققا قاراپايمى ەومىر امالىياتى ارقىلى شەكىتى ەومىردىن خالىق ەۇشىن شەكسىز قىزمەت سىتەتۇگە ارناپ، وشپەس رۇحانى ەسكەرتكىش سومدادى“.

جارتى عاسىردان بەرى، لەي فىڭ رۇخى الاۋىن جالعاستىرىپ، لەي فىڭ سىياقتى توپ - توپ تاڭداۋلى يتىتەر ۇزدىكىسىز چارىققا شىغىپ، تۇرلىشە داۋىردەگى لەي فىڭ خىكايىالاردىن جازۇدا.

”لەي فىڭ رۇخى ماڭگىلىك“. لەي فىڭ كوپ-زىنىڭ تىرىسىندە تۇرعان اسكەرىي ەبولمىڭ پايد-جائى شۇە سانىۋان بىلاي دەدى: ”مىز لەي فىڭ رۇخىنىڭ تۇقىمى بولسىپ، لەي فىڭ رۇخىن وتاندىمىزدىڭ بايتىاق دالاسىنا كەڭىنەن ەسىڭىرىپ، جاڭا داۋىردەگى مەملەكەتتى قۇدىرەتتەندىرىپ، ارمىيا-نى گۇلدەندىردۇ ۇلى سىنەن ەوز كۇش - قۇانتىمىز-دى ارناۋىمىز كەرەك.“

(شىنخۇا اگەنتىتىگىنىڭ 5 - ايدىڭ 26 - كۇنى شىنياڭنان بەرگەن خابارى)

نالدىرادى. 1960 - جىلى 8 - ايدا فۇشۇن شاڭسى سۇ قويىماسى تۇتقىبىلدىان تاسقىن اپاتىنا تاپ بولادى، لەي فىڭ بىلەگى جارالانىپ قالغان جاءە-دايدا، جاۋنىڭغەر سەرىكتەرىمەن بىرگە ەۇرتسى 7 كۇن 7 ەتۇن ەرلىكپەن شاپقاس جاساپ، تاسقىنعا قارسى اتتانقۇ، قاتىردەن اراشالاۋ مىندەتتىن تابىسەپەن ورنىدايدى.

كۇندەلىكىتى جانتىغۇ كەزىندە، لەي فىڭ ەتۇرلى سوعىسى شەبەرلىكتەرىنە قاجىرلىلقىپەن جانتىغىپ، تاغى ۋاقىت شىعارىپ پارتيانىڭ نازارىيا-لىق شىعارمالارى مەن عىلىم، مادەنىيەت بىلىمىدە-ردىن ۇيرەندى؛ دەمالسى ۋاقىتىندا ول جاۋنىڭغەر سەرىكتەرىنە كوهەكتەسىپ كىيم جۇدى، كورپە جامادى، بالالارعا ساباقتان سىرتقى پىسقتاۋشى بولدى، سونداي- اق بۇقارا ۇشىن جاقسى ەسى سىتەپ، بار نىتا - پەيىلىمەن پارتيا جانە خالىق ەۇشىن قىزمەت سىتەدى.

2 جىلدىان استام ۋاقىتتىق اسكەرلىك ومە-رىندە لەي فىڭ لىڭغەرىندى - كەيىندى ەبىر رەت 2 - دارەجەلى، 2 رەت 3 - دارەجەلى ەڭبەك ەسىڭىرىپ، ”بەستە جاقسى جاۋنىڭغەر“، ”ۇنەمشىلدىكىتنىڭ ۇلگىسى“، ”پيونەرلەر وتىريا-دىنىڭ تاڭداۋلى جەتەكشىسى“ سىياقتى داڭقتىارعا يە بولدى.

1962 - جىلى 8 - ايدىڭ 15 - كۇنى لەي فىڭ جالىپ ەۇشىن قۇربان بولدى. 1963 - جىلى 1 - ايدا مەملەكەت قورعانسى مېنىستىرلىگى ول كوزى تىرىسىندە تۇرعان بانگە ”لەي فىڭ بانى“ دەپ